

Lastentarhamuseo

Omatoiminen museokierros
varhaiskasvatusalan opiskelijoille

Lapsia, leluja ja aikuisia yhteiskuvassa Ebeneserin lastentarhan leikkihuoneessa, 1910-luku. Lastentarhamuseon valokuvakokoelma.

Ohjeet Lastentarhamuseon kiertämiseen

Tervetuloa tutustumaan Lastentarhamuseoon. Tämän vihkosen avulla voit itsenäisesti kiertää museon omaan tahtiisi ja oppia samalla lastentarhatyön ja varhaiskasvatuksen historiasta Suomessa.

Jokaisella museon näyttelyhuoneella on oma sivunsa. Aluksi esitellään suomalaisen yhteiskunnan ja varhaiskasvatuksen historiaa huoneen teemaan liittyen. Tekstin loppuksi annetaan vinkki, kuinka voit tutustua huoneesta löytyviin esineisiin. Viimeisenä on 1–3 pohdintakysymystä, joihin voit vastata suoraan kysymysten alle ja tilan loppuessa paperin tyhjälle puolelle. Vastausten pituuden voit päättää itse, eikä kysymyksiin ole olemassa tiettyjä oikeita vastauksia.

Lastentarhamuseon näyttely esittelee suomalaisen kansanlastentarhan syntyä ja arkea eri näkökulmista. Näyttely koostuu yhdeksästä eri tilasta, jotka voit kiertää haluamassasi järjestyksessä:

Lastentarhamatkat ja pihaleikit, talon 1. kerros, ulko-oven vieressä

Aula

Johtajatar

Sali

Veisto

Työkasvatus

Leikki

Paja

Keittiö

Huoneista löytyy selittäviä tekstejä sekä kuvia ja esineitä lastentarhan eri vuosikymmeniltä. Osa esineistöstä on museoesineitä ja niihin ei saa koskea. Museoesineet ovat korokkeella, lasivitriinissä tai rajattu esimerkiksi narulla.

Museoesineiden lisäksi näyttelytiloissa on esineistöä, jotka on tarkoitettu yleisön toiminnallisesti tutkittavaksi. Voit muun muassa kurkistaa lipastojen laatikoiden sisälle, istahtaa Johtajatar-huoneen sohvalle, vieraila leikkimökissä, rakentaa palikoilla ja askarrella Paja-huoneessa.

Lastentarhamatkat ja pihaleikit, 1. krs

1800- ja 1900-lukujen taitteessa Kruununhaan ja Hakaniemen erottavan Pitkäsillan pohjoispuoli oli työläisten asuinalue. Elintaso oli matala ja asuminen ahdasta. Perheissä oli monta lasta, ja usein yhden huoneen asunnossa asui neljä tai useampia henkilöitä – usein lisäksi vielä alivuokralainenkin. Ahtauden vuoksi lapset viettivät päivänsä ulkona leikkien. Tähän tuli muutos niiden kohdalla, jotka päätyivät lastentarhaan: siellä oli tilaa leikkiä myös sisätiloissa, mutta toisaalta ulkona leikkimistä rajoittivat aidat. Lastentarha muutti lasten elämää muutenkin: siellä sai esimerkiksi vaatteita sekä säännöllisen lämpimän ruuan, jollaisesta moni työläislapsi aiemmin sai vain haaveilla.

Vaikka Sörnäisten alue oli työläisten tiivis työläiskaupunginosa 1900-luvun alkupuolella, asui Helsingissä koko Suomeen verrattuna vähän ihmisiä. 1950-luvusta eteenpäin alkoi nopea kaupungistuminen, jonka aikana ihmisiä siirtyi maalta kaupunkeihin ja maatalouden työpaikkoja vaihtui teollisuus- ja palveluammatteihin. Samalla jo aiemmin alkanut elintason kohentuminen kiihtyi, mikä vaikutti myös Pitkäsillan pohjoispuolen elämään: vuosisadan alun maalaishenkinen, ahdas puutaloelämä muuttui vuosikymmenten kuluessa väljempään oloihin sähköllä ja vesijohdoilla varustelluissa kiverrostaloissa.

Kurkista kartassa oleviin luukkuihin, joista löytyy kuvia Sörnäisten katukuvasta eri aikoina.

Avaa vihreän lipaston laatikoita ja vertaile pihaleikkejä eri vuosikymmeninä ja vuodenaikoina.

Halutessasi voit tutustua syvemmin lastentarhojen ja päiväkotien pihapedagogiikkaan Pihapuuhia lipastossa -oppimismateriaalin kautta. Löydät materiaalivihkosen näyttelyhuoneesta.

Pohdi

1900-luvun alussa Sörnäisissä asuneet lapset viettivät päivänsä leikkien itsenäisesti ulkona laajoilla alueilla esimerkiksi piilosta, rosvoa ja kiinniottajaa sekä pallopelejä. **Millaisia ulkoleikkejä sinä leikit lapsena vapaa-ajalla? Miten leikit erosivat 1900-luvun alun leikeistä?**

Elintason kohoaminen on merkinnyt muun muassa väljempää asumista, parempaa hygieniää ja monipuolisempaa ravintoa. Vaikka elintaso on kohonnut, se ei ole kaikilla ihmisillä nykyäänkään samalla tasolla. **Millaista mielestäsi on köyhyys tänä päivänä verrattuna sadan vuoden takaiseen köyhyyteen?**

Aula

1900-luvun alussa Sörnäisten seutu oli puutalovaltaista, työläisten asuttamaa laitakaupunkia. Vuonna 1908 valmistunut Ebeneserkoti (nykyisin kutsutaan *Ebeneser-talo*) oli yksi ensimmäisistä kivitaloista alueella ja myös ensimmäisiä lastentarhaksi rakennettuja taloja Suomessa. Helsinginkadun rakennuksista poiketen Ebeneser-talo ei ole rakennettu kiinni katutasoon, vaan seisoo vapaasti tontillaan puutarhan ympäröimänä erottuen alueen muista taloista. Taloa ympäröivä piha kertoo talon alkuperäisestä tarkoituksesta lastentarhana: puutarhanhoito ja pihatoiminta nähtiin olennaisena osana lapsen kasvun ja kehityksen tukemista.

Ebeneser-talon suunnitellut Wivi Lönn (1872–1966) valmistui arkkitehdiksi Polyteknillisestä opistosta vuonna 1896. Hänet tunnettiin taitavana koulutilojen suunnittelijana, joka osasi yhdistää kauneuden käytännöllisyyteen. Lönn oli ensimmäinen suomalainen naisarkkitehti, jolla oli oma arkkitehtitoimisto. Suunnitellessaan Ebeneser-talon Lönn oli vain noin 35-vuotias.

Aulan keittiöön johtavalta käytävältä löydät maalauksia ja kuvia Ebeneser-talosta sekä valokuvan arkkitehti Wivi Lönnistä työpöytänsä ääressä.

Käytävältä löydät myös arkkitehti Wivi Lönnin tekemät Ebeneser-talon pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirrokset.

Pohdi

Suunnitellessaan Ebeneserkotia Wivi Lönn suuntasi yhden suunnittelumatkansa Berliiniin Pestalozzi-Fröbel-Hausiin, jossa talon perustajat Hanna Rothman (1856–1920) ja Elisabeth Alander (1859–1940) olivat aikoinaan opiskelleet lastentarhanopettajiksi. Kuvan Pestalozzi-Fröbel-Hausista näet Ebeneser-talon piirroksia vastapäätä olevalla seinällä. **Huomaatko yhteneväisyyksiä Pestalozzi-Fröbel-Hausin julkisivussa ja Ebeneserkodin ensimmäisessä luonnoksessa julkisivuksi?**

Tutustu talon pohjapiirustuksiin ja niiden vieressä olevaan tekstitauluun. **Millaisia yhtäläisyyksiä ja eroja Ebeneser-talossa on verrattuna nykyajan päiväkotirakennuksiin?**

Millaisia tiloja, huoneita ja toimintoja hyvässä päiväkotirakennuksessa tulisi mielestäsi olla?

Johtajatar

Suomalainen hyvinvointivaltio, jonka tehtävänä on taata kansalaisilleen riittävä toimeentulo sekä peruspalvelut, kuten maksuton koulutus, alkoi kehittyä vasta toisen maailmansodan jälkeen, erityisesti 1970-luvulta eteenpäin. Aiemmin sosiaalipalveluita oli tarjolla vain pahimmassa hädässä oleville, ja suuren osan avusta tarjosivat erilaiset yhdistykset.

1800-luvun loppupuoli oli Suomessa yhdistysten perustamisen aikaa. Syntyi kansalaisyhteiskunta, jossa kansalaiset, käytännössä yleensä porvaristo ja sivistyneistö, alkoivat itse järjestäytyä eri syistä. Naisille yhdistykset antoivat vaikuttamisen väylän tilanteessa, jossa heiltä muuten mahdollisuudet johtajana, päättäjänä tai edes äänestäjänä toimimiseen olivat suljettu pois.

Lastentarhanopettajan ammatin harjoittaminen oli naisille yksi väylä kouluttautumiseen ja itsenäiseen elämään. Ajan naisihanteeseen kuului olennaisesti äidillisyyys, joten köyhien ja erityisesti lasten auttaminen oli naisten hyväntekeväisyystoiminnalle yhteiskunnan silmissä sopiva kohde. Lastentarhan johtaminen oli ensimmäisiä johtotason tehtäviä, jossa toimi naisia. Myös Ebeneserkodin synty perustuu kahden porvarissäätyyn kuuluneen naisen tahdolle auttaa köyhiä työläislapsia. Lastentarhat olivat ”naisten valtakuntia”. Niihin on liittynyt vahvasti ajatus äidillisyydestä, huolenpidosta ja lempeydestä, jotka on mielletty feminiinisiksi piirteiksi. Suomen ensimmäinen miespuolinen lastentarhanopettaja valmistui vasta 1970-luvulla.

Radion ohjelmat vievät sinut eri aikoihin ja tilanteisiin lastentarhojen historiassa. Valitse kanava ja istahda sohvalle kuuntelemaan. Samalla voit antaa katseesi kiertää huoneessa ja aistia sen tunnelmia.

Isossa kirjahyllyssä on kirjakokoelmat Hanna Rothmanilta, Elisabeth Alanderilta ja Elsa Boreniukselta sekä lastentarhanopettajaseminaarissa käytettyä kirjallisuutta. Sohvan vieressä olevan pienemmän kirjahyllyn kirjoja saa lukea.

Senkin päälle rakennetussa vitriinissä näet lastentarhanopettajien koulutukseen liittyvää materiaalia, kuten opiskelijoiden viikkotyösuunnitelman vuosille 1896–1897 ja päättötodistuksen vuodelta 1911.

Pohdi

Lastentarhat nähtiin 1900-luvun alkuvuosikymmeninä voimakkaasti naisten alana. **Onko sinun mielestäsi varhaiskasvatusalalla työskentelevien henkilöiden sukupuolella väliä?**

1900-luvun vaihteessa oli yleistä, että köyhiä auttavat henkilöt ja yhdistykset perustivat toimintansa kristinuskolle. Uskonto näkyi vielä vuosikymmeniä eteenpäin osana lastentarhojen ja myöhemmin päiväkotien arkitoimintaa. **Miten uskonto näkyy huoneen esineissä ja kirjallisuudessa? Muistele omaa lapsuuttasi ja mieti nykyaikaa: miten uskonnon merkitys lasten kasvatuksessa on muuttunut tuona aikana?**

Sali

Lasten kasvatusta on perinteisesti kuulunut perheen äidille. Ennen 1800-1900-lukua alle kouluikäisten kasvatusta ei erityisesti ollut julkisen kiinnostuksen kohteena. 1900-luvulla tilanne muuttui, kun perhe nousi yhteiskunnan keskeiseksi tukipilariksi. Muutos alkoi jo 1800-luvun puolelta, kun muun muassa saksalainen aktiivisuuspedagogi Friedrich Fröbel (1782–1852) kehitti lastentarhatoiminnalle filosofisen ja pedagogisen pohjan.

Lastentarhassa oli 1900-luvun alussa tarkka ohjelma. Lapset kasvatettiin kuuliaisiksi, järjestelmällisiksi ja ahkeriksi, ”pois pahatapaisuudesta”, kuten silloin sanottiin. Toisaalta lastentarhan arkeen on aina kuulunut aikaa lasten vapaalle leikille. Lastentarha oli suunnattu vähäosaisille lapsille, joiden vanhemmat joutuivat olemaan töissä. Alempiin yhteiskuntaluokkiin kuuluneet lapset kasvoivat siis erillään hyväosaisista keski- ja yläluokan lapsista, joilla oli varaa olla äitinsä tai kotiin palkatun lastenhoitajan hoidettavana.

Maailmansotien (1914–1918 ja 1939–1945) jälkeen yhteiskunnassa vahvistui usko siihen, että tukemalla lapsia turvataan koko kansan tulevaisuus. Näin ollen lapsia tukevat palvelut alkoivat suuntautua muillekin kuin köyhille. Lopulta vuodesta 1973 lastentarha muuttui lainmuutoksen myötä kaikkien kansanosien lapsille suunnatuksi päiväkodiksi - tosin todellisuudessa kaikille lapsille pääsy päiväkotiin mahdollistui vasta paljon myöhemmin. Siinä missä lastentarha tarjosi pedagogista toimintaa ja sosiaalihuoltoa mahdollistaen samalla perheen rahan ansainnan, päiväkodista muodostui palvelu, jolla kasvatettiin eri luokkien lapsia yhteiskunnan jäseniksi ja luotiin tasa-arvoa alle kouluikäisten lasten äitien päästessä työelämään. Kuuliaisuuden ihanteen korvasi vähitellen 1970-luvulta lähtien ihanne itsenäisestä ja luovasta lapsesta.

Salin ovien lähellä olevassa seinätaulussa *Riikan lauluhetki*, kerrotaan salin käytöstä ja merkityksestä osana lastentarhan arkea.

Vitriinissä näet lastentarhoissa käytössä olleita Fröbelin palikoita. Viereisellä pöydällä olevilla palikoilla voit testata taitosi rakentamalla Fröbelin suunnitteleminen piirustusten mukaisia rakennelmia.

Pohdi

Vertaa omaa lapsuuttasi sadan vuoden takaiseen: **Millaisia eroja huomaat? Entä yhtäläisyyksiä? Jos olit päiväkodissa, millaista siellä oli 1900-luvun alkuun verrattuna?**

Eri aikoina lastentarhat ja päiväkodit on mielletty esimerkiksi lasten ”parkkipaikoiksi”, jonne vanhemmat voivat jättää lapsensa mennäkseen töihin, tai paikoiksi, joissa varhaiskasvatuksen ammattilaiset kasvattavat lapsista yhteiskunnan jäseniä. **Pohdi, kumpi lähtökohta on mielestäsi tärkeämpi, vai kenties molemmat? Mikä sinun mielestäsi on varhaiskasvatuksen tärkein tehtävä?**

Veisto

Hanna Rothman ja Elisabeth Alander aloittivat lastentarhanopettajien kouluttamisen Sörnäisten kansanlastentarhan yhteydessä vuonna 1892. Kaksi vuotta myöhemmin veistonopetus otettiin osaksi koulutusohjelmaa. Veisto oli pääasiassa puuveistoa, joskin alkuaikoina tehtiin myös pahvi-, rottinki-, lastu-, pelti- ja niinitöitä. Jättemateriaalin käyttö ja kierrätysnäkökulma olivat läsnä alusta asti.

Veistonopetuksella oli lastentarhaseminaarissa kahdenlainen tehtävä: toisaalta tavoitteena oli antaa opettajille pedagogiset taidot veiston opettamiseen lapsille, toisaalta heidän tuli osata myös valmistaa lastentarhoihin pedagogisia välineitä, kuten pelejä ja leluja. Usein opiskeluaikaisetkin veistotyöt päätyivät lasten käyttöön.

Höyläpenkin vieressä vitriinissä on nähtävillä erilaisia veistotyökaluja, joita lastentarhanopettajaopiskelijat ovat käyttäneet Ebeneserin lastentarhaseminaarissa.

Seinään upotetussa vitriinissä on nähtävillä sekä lasten että aikuisten tekemiä veistotöitä.

Seinillä olevissa valokuviissa on kuvattu veistotöitä eri aikoina sekä lastentarhassa ja päiväkodissa että Ebeneserin lastentarhanopettajakoulutuksessa.

Pohdi

Pohdi omaa lapsuuttasi: **Muistatko milloin ensimmäisen kerran teit puutöitä tai niiksi laskettavia askarteluja?**

Nykyisin tekninen käsityö eli puutyöt aloitetaan peruskoulussa kolmannella luokalla, eli noin yhdeksänvuotiaana. **Millaisia puutöitä alle kouluikäiset lapset voivat mielestäsi tehdä?**

Esimerkiksi 1950-luvulla uusimmat vinkit puutöiden tekoon ja malleihin saatiin Lastentarha-lehdestä. **Mistä nykyisin voi saada inspiraatiota ja vinkkejä lasten kanssa tehtäviin veistotöihin?**

Työkasvatus

Friedrich Fröbel piti tärkeänä lapsen ottamista mukaan oikeaan elämään, kuten kodin töihin. Hän ajatteli työtehtävien tyydyttävän ihmisen luontaisen tarpeen toimia sekä opettavan samalla muita tärkeitä taitoja, kuten yhteisöllisyyttä. Ottamalla lapsi mukaan arjen askareisiin, lapsi oppii oman kokemuksen kautta ymmärtämään, huomioimaan ja arvioimaan ympäristöä. Lapselle tuli antaa kokemuksia oikean elämän asioista hänen oman taitonsa ja kyvykkyytensä mukaan, kuitenkin pakottamatta.

Pienten osastolla pöydänkattaminen tuottaa monelle 3–4-vuotiaalle auttajalle hieman päänsäryä. "Kas näin!" neuvoo täti. Pienokainen kääntää ja vääntää lusikkaa ja asettaa sen sitten ihan vastoin äsken saamiaan neuvoja luoden voitonriemuisen katseen ympärilleen. Mutta vähitellen työ sujuu paremmin, ja suurten osastoilla ollaan jo varsin itsenäisiä ja taitavia. Ebeneserkoti 1890–1922

Lastentarhassa työkasvatus oli keskeinen pedagoginen menetelmä. Työkasvatus koostui monista erilaisista arjessa tarvittavista taidoista. Sisätiloissa leivottiin, siivottiin, pestiin pyykkiä, silitettiin, mankeloitiin ja viikattiin, kiillotettiin kuparikattiloita ja neulottiin. Jotta toiminta olisi lapsille mielekäästä, saivat he esimerkiksi pestä nukenvaatteita tai kiillottaa leikeissä käytettäviä kattiloita. Näin ollen kasvatus ei ollut pelkkää työtä, vaan sidottiin lapsen maailmaan kuuluvaksi ja mielluiksi toiminnaksi. Myös ulkona oli monenlaisia töitä tehtäväksi. Ebeneserin vihreä puutarha kaipasi huolenpitoa ja kasvimaalta saatiin tarpeellista täydennystä ruokapöytään. Työkasvatuksella tuettiin lapsen omatoimisuutta ja sen avulla vahvistettiin myös yhteyttä lastentarhan ja kodin toiminnan välillä.

Kokeile kengänkiillotusta. Lapsella saattoi olla vain yhdet kengät, joista opeteltiin pitämään huolta.

Suuren lipaston laatikoissa on esiteltynä käytännöntöitä, joita Ebeneserin lastentarhassa lapset tekivät osana työkasvatusta opettajan ohjauksessa. Alimmissa laatikoissa on vastaavia tehtäviä museoyleisön kokeiltavaksi.

Pohdi

Pohdi omaa lapsuuttasi. **Minkä ikäisenä ja millä tavoin olet osallistunut kodin eri töihin?**

Tutustu huoneiden kuviin, teksteihin ja esineisiin. **Huomaatko eroja tyttöjen ja poikien töiden välillä? Miten asia oli omassa lapsuudessasi?**

Leikki

Osana lastentarhan päivittäistä ohjelmaa on alusta asti ollut leikki. Friedrich Fröbelin oppi-isä Johann Pestalozzi (1746–1827) ajatteli voimien kehittyvän vain niiden käyttämisen kautta ja leikin olevan lapselle luontainen mahdollisuus käyttää voimiaan monipuolisesti. Fröbel jatkoi leikin merkityksen soveltamista erityisesti varhaislapsuuden näkökulmasta ja korosti vapaan leikin merkitystä. Lasten leikeille tuli Fröbelin mukaan antaa niin paljon vapautta kuin mahdollista. Aikuisen osanotto vapaaseen leikkiin ei saanut ilmetä suoranaista määräyksiä tai kieltoja. Sen sijaan leikkiin voitiin vaikuttaa tilan, ajan, vapauden ja halujen herättämisen kautta sekä osoittamalla myötätuntoa ja ymmärrystä lasten leikkejä kohtaan. Pestalozzin ja Fröbelin oppeja leikistä jaettiin myös Ebeneserin lastentarhaseminaarissa opiskelleille.

Leikkikalujen hankintaa ohjasivat kriteerit, joiden mukaan lastentarhassa käytettävien lelujen tuli olla lapselle henkisesti ja fyysisesti vaarattomia. Lelujen tuli ruokkia lapsen luovuutta ja mielikuvitusta. Välineistön tuli olla kestävä, mutta jossain määrin myös vaatia lapselta huolellisuutta ja varovaisuutta sen käytössä. Niiden tuli olla yksinkertaisia, mutta kuitenkin aisteja herätteleviä. Esimerkkeinä hyvistä leikkikaluista lastentarhaseminaarissa mainittiin savi, hiekka, kivet ja puupalikat sekä yksinkertaiset valmiit lelut, kuten kärret, nuket, kotileikkivälineistö ja pallot. Lisäksi tuli huomioida leikkivälineistö, jota voitiin ottaa mukaan esimerkiksi retkille lasten kanssa.

Lasin takana ja vitriinissä on lastentarhassa lapsiryhmän käytössä olleita leluja sekä lasten ja nukkejen huonekaluja.

Ebeneserin lastentarhalla oli pihalla aikoinaan kaksi leikkimökkiä ja sisällä talossa yksi. Vieraile Lastentarhamuseon leikkimökissä. Istahda tuolille, tarkista nukkuuko kehossa vauva ja onko ruoka hellalla jo valmista nautittavaksi.

Pohdi

Tarkastele huoneessa lasin takana olevia museoesineitä. **Tunnistatko, mitkä lelut ja huonekalut ovat itse tehtyjä ja mitkä tehdasvalmisteisia? Mitä materiaaleja lelujen valmistuksessa on käytetty?**

Ebeneserin lastentarhassa oli alkuaikoina muiden tilojen lisäksi erillinen leikkihuone, joka oli valjastettu erityisesti leikkiä varten. **Miten ohjatun ja vapaan leikin monipuoliset mahdollisuudet huomioidaan päiväkodeissa tänä päivänä?**

Millaisia asioita aikuinen voi huomata seuraamalla lasten leikkejä? Miten tätä tietoa voi käyttää?

Paja

Lastentarhassa toiminta sidottiin laajempiin kokonaisuuksiin, joiden ytimessä oli jokin määritetty aihe. Projektityöskentelyn piirteitä sisältävää toimintaa kutsuttiin kuukausiaiheeksi ja myöhemmin keskusaiheeksi. Menetelmä tuli osaksi suomalaista lastentarhatoimintaa Berliinissä Pestalozzi-Fröbel-Hausissa opettaneen Henriette Schrader-Breymannin (1827–1899) välittämänä Hanna Rothmanin ja Elisabeth Alanderin kautta.

Koti toimi lastentarhan esikuvana ja sen vuoksi lastentarhatoiminnan haluttiin linkittyvän suoraan myös kodissa tehtäviin toimiin. Jo 1900-luvun alussa heräsi huoli köyhien kaupunkilaislasten vieraantumisesta kotielämästä ja luonnosta. Kuukausiaiheiden kautta lapset saivat konkreettisia kokemuksia siitä, mistä esimerkiksi leipä tulee, kun aiheeksi valittiin ruis. Aiheen puitteissa saatettiin muun muassa vierailla viljelijän luona pellolla katsomassa viljankorjuuta, piirtää rukiin tähtiä, laulaa aiheeseen liittyviä lauluja ja leikkiä ohjattuja laululeikkejä, askarrella oljista koristeita joulua odottamaan, tehdä lyhteitä talvea varten linnuille sekä jauhaa viljelijältä saaduista jyivistä myllynkivien välissä jauhoja, joista sitten tehtiin taikina ja lopulta leipää yhteiseen sadonkorjuujuhlaan.

Vitriinissä esitellään kaksi eri kuukausiaihetta sekä miten muun muassa niihin lastentarhassa on tutustuttu. Aiheet ovat lehmä ja vesi.

Huoneessa on roolivaatteita, joita saa kokeilla ja ottaa leikkiin mukaan. Roolivaatteet saattavat innostaa myös keksimään näytelmän, jonka voi halutessaan esittää lavalla ja kutsua muuta museoyleisöä katsomaan.

Pohdi

Pohdi omaa lapsuuttasi: **Muistatko omasta päiväkotiajastasi aiheita tai teemoja, joita käsittelet enemmän? Vaihtoehtoisesti voit pohtia, millaiset aiheet sinua lapsena olisivat erityisesti kiinnostaneet.**

Muistatko lapsuudestasi roolivaatteiden käyttöä osana laululeikkejä? Jos olit päiväkodissa, oliko roolivaatteita siellä vapaasti käytettävissä myös omatoimisesti?

Millaisia muistoja sinulla on päiväkodin kevät- ja joulujuhlista?

Keittiö

Maatalousyhteiskunnassa naisten ja miesten välillä oli työnjako, josta tarvittaessa saatettiin joustaa: miehet hoitivat ulkotyöt, naiset kodin ja lapset. Työläisillä jako ansiotyössä olevaan mieheen ja kodin hoitavaan naiseen ei aina onnistunut, sillä molempien oli käytävä töissä. Ihanne naisesta ensisijaisesti äitinä ja kodinhengettärenä eli kuitenkin sivistyneistön keskuudessa. Tätä jakoa alkoi murtaa toinen maailmansota, jolloin naiset joutuivat ottamaan vastuulleen miehille kuuluneita töitä. 1950–1960-luvuilla erityisesti amerikkalainen kotitalousideologia korosti kotiäitiyttä naisen tehtävänä, mutta vähitellen naisten ja miesten roolit alkoivat vuosikymmenten saatossa tasoittua. Nämä roolien muutokset ovat heijastuneet myös siihen, millä tavoin tyttö- ja poikalapsia on kasvatettu eri aikoina.

Lastentarhassa keittiö oli keskeinen toiminnan tila ja kodinomaisuuden ilmentäjä. Lastentarhassa oli oma keittäjä, joka teki ruoan alusta loppuun itse, osittain käyttäen lastentarhan puutarhassa kasvatettuja raaka-aineita. Ebeneserin lastentarhassa lapset pääsivät vuorollaan auttamaan aikuisia keittiöön: oma apulaisvuoro oli odotettu ja mieluisa tehtävä. Yhteisen ruuan valmistelua tehtiin myös keittiötilojen ulkopuolella, kun useampi lapsi osallistui kesäisin kasvimaan hoitoon, syksyisin sadonkorjuuseen ja ympäri vuoden esimerkiksi perunoiden kuorintaan.

Lastentarhan keittiötöihin ja muihin työtehtäviin osallistuivat sekä tytöt että pojat. Tämä perustune ajatukselle, että erityisesti maatalousyhteiskunnassa alle kouluikäiset lapset pysyivät kotonakin äidin lähetyvillä ja auttoivat kykynsä mukaan, kun taas kouluikäisillä lapsilla tehtävät alkoivat eriytyä sukupuolen mukaan.

Keittiön yläkaappien päällä on patoja, kattiloita ja pannuja, joilla valmistettiin talon ensimmäisen kerroksen Toimelassa ruokaa koko lastentarhan välle.

Ruokailutilan vitriinissä on Ebeneserin lastentarhan leikeissä olleita keittiövälineitä, jotka on valmistettu samoista materiaaleista kuin oikeat keittiövälineet, vain mittakaava on muutettu lapsen käteen sopivaksi.

Pohdi

Katsele vitriinissä olevia lasten keittiövälineitä. **Muistatko omasta lapsuudestasi vastaavia leluja, joita voisi myös oikeasti käyttää esimerkiksi ruuan valmistamiseen?**

Päiväkotien käytännöt vaihtelevat suhtautumisessa leivontaan ja ruuanlaittoon yhdessä lasten kanssa. **Minkä ikäisenä muistat osallistuneesi ruuanlaittoon tai leivontaan ensimmäisen kerran? Kenen kanssa?**

Millaisia ruuanlaittoon ja leipomiseen liittyviä asioita voi päiväkodissa lasten kanssa tehdä?